

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
GIOVANNI PITRUZZELLA
prednesené 3. júna 2021¹

Veci C-697/19 P až C-700/19 P

**Sony Corporation a Sony Electronics, Inc. (C-697/19 P),
Sony Optiarc a Sony Optiarc America (C-698/19 P),
Quanta Storage, Inc. (C-699/19 P),
Toshiba Samsung Storage Technology Corp.,
Toshiba Samsung Storage Technology Korea Corp. (C-700/19 P)
proti**

Európskej komisii

„Odvolanie – Hospodárska súťaž – Kartely – Optické diskové mechaniky – Rozhodnutie, ktorým sa konštatuje porušenie článku 101 ZFEÚ a článku 53 Dohody o EHP – Kartelové dohody týkajúce sa verejných súťaží vyhlásených dvoma výrobcami počítačov – Jediné a pokračujúce porušenie – Jednotlivé porušenia, z ktorých pozostáva jediné a pokračujúce porušenie – Povinnosť odôvodnenia – Porušenie práv na obranu – Výpočet výšky pokút – Usmernenia k metóde stanovenia pokút z roku 2006 – Zásady proporcionality a rovnosti zaobchádzania“

1. Tieto návrhy sa týkajú štyroch odvolaní, ktoré podali dodávatelia optických diskových mechaník (Sony Corporation, Sony Electronics, Sony Optiarc; Sony Optiarc America; Quanta Storage, Toshiba Samsung, Storage Technology Corp. a Toshiba Samsung Storage Technology Korea Corp.) (ďalej len „odvolateľky“), zameraných na zrušenie štyroch rozsudkov Všeobecného súdu Európskej únie², ktorými Všeobecný súd zamietol ich žaloby proti rozhodnutiu Komisie z 21. októbra 2015, týkajúcemu sa konania podľa článku 101 ZFEÚ a článku 53 Dohody o EHP (vec AT. 39639 – Optické diskové jednotky) [oznámené pod číslom C(2015) 7135 final] (ďalej len „sporné rozhodnutie“)³.

2. Súdny dvor osobitne požiadal o analýzu dvoch právnych otázok, ktoré sú v značnej miere spoločné pre všetky uvedené veci, tieto návrhy sa preto zamerajú na nasledujúce konkrétne témy: 1. formulácia, na základe ktorej Komisia stíhala popri jedinom a pokračujúcom porušení aj samostatné porušenia zamerané na vytvorenie uvedeného jediného a pokračujúceho porušenia,

¹ Jazyk prednesu: taliančina.

² Rozsudky Všeobecného súdu Európskej únie z 12. júla 2019, Sony a Sony Electronics/Komisía (T-762/15, neuvěřený, EU:T:2019:515) (ďalej len „napadnutý rozsudok“), Sony Optiarc a Sony Optiarc America/Komisía (T-763/15, neuvěřený, EU:T:2019:517), Quanta Storage/Komisía (T-772/15, neuvěřený, EU:T:2019:519) a Toshiba Samsung Storage Technology a Toshiba Samsung Storage Technology Korea/Koimsia (T-8/16, neuvěřený, EU:T:2019:522) (ďalej spoločne ako „napadnuté rozsudky“).

³ Rozhodnutie Komisie z 21. októbra 2015 týkajúce sa konania podľa článku 101 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a článku 53 Dohody o EHP (Vec AT.39639 – Optické diskové jednotky) [oznámené pod číslom C(2015) 7135 final], Ú. v. EÚ C 484, 2016, s. 22.

a to bez uvedenia dôvodov, ktoré by boli nezávislé od odôvodnenia vypracovaného v súvislosti s jediným a pokračujúcim porušením; 2. otázka výpočtu sankcie v prípade predaja v rámci kartelu alebo rozdelenia zisku.

3. Pre Súdny dvor ide v prvom rade o príležitosť vyjadriť sa ku vzťahu medzi jediným porušením a jednotlivými postupmi v osobitnej súvislosti s povinnosťou odôvodnenia konečného rozhodnutia a s právami na obranu účastníkov dotknutého konania a v druhom rade o možnosť objasniť hranice voľnej úvahy Komisie s ohľadom na zásady rovnosti zaobchádzania a proporcionality v prípade predaja v rámci kartelu alebo rozdelenia zisku.

4. Nižšie uvediem stručný opis skutkových okolností spoločný pre všetky štyri odvolania, s výlučným zameraním na analýzu otázok, o ktorých dôkladné preskúmanie požiadal Súdny dvor.⁴

I. Skutkový stav

5. Dňa 14. januára 2009 Komisia prijala žiadosť o oslobodenie od pokút v zmysle oznámenia Komisie o oslobodení od pokút a znížení pokút v prípadoch kartelov⁵. V dňoch 29. januára a 2. marca 2009 bola táto žiadosť doplnená s cieľom zahrnúť do nej, popri spoločnosti Philips, spoločnosť Lite-On a ich spoločný podnik Lite-On Digital Solutions Corporation.

6. Dňa 29. júna 2009 Komisia zaslala žiadosť o informácie podnikom pôsobiacim v oblasti optických diskových mechaník (ďalej len „ODM“). Dňa 30. júna 2009 Komisia priznala podmienené oslobodenie od pokút spoločnostiam Philips, Lite-On a Philips & Lite-On Digital Solutions Corporation. V dňoch 4. a 6. augusta 2009 predložili spoločnosti Hitachi-LG Data Storage, Inc. a Hitachi-LG Data Storage Korea, Inc. Komisii žiadosť o zníženie pokuty v súlade s príslušným oznámením.

7. Dňa 18. júla 2012 Komisia zaslala oznámenie o výhradách (ďalej len „OV“) trinástim dodávateľom ODM, vrátane spoločností Sony Corporation a Sony Electronics, Sony Optiarc a Sony Optiarc America, Quanta Storage, Toshiba Samsung Storage Technology a Toshiba Samsung Storage Technology Korea.

8. Komisia uviedla, že tieto spoločnosti porušili článok 101 ZFEÚ a článok 53 Dohody o EHP tým, že sa zúčastnili na karteli týkajúcom sa ODM v období od 5. februára 2004 do 29. júna 2009, ktorý spočíval v koordinovaní ich správania v súvislosti s verejnými súťažami, ktoré organizovali dvaja výrobcovia počítačov, spoločnosti Dell a HP.

9. Komisia prijala sporné rozhodnutie 21. októbra 2015.

10. V spornom rozhodnutí Komisia konštatovala, že účastníci kartelu koordinovali svoje konkurenčné postupy prinajmenšom od 23. júna 2004 do 25. novembra 2008. Komisia vyhlásila, že uvedená koordinácia sa uskutočňovala prostredníctvom siete paralelných dvojstranných kontaktov. Komisia ďalej uviedla, že účastníci kartelu sa usilovali prispôbiť svoje objemy na trh a zabezpečiť, že ceny zostanú na vyšších úrovniach, ako by boli v prípade neexistencie týchto dvojstranných kontaktov.

⁴ Pre podrobný opis odkazujem na napadnuté rozsudky, najmä na body 1 až 37 rozsudkov T-762/15 a T-763/15 a body 1 až 32 rozsudkov T-772/15 a T-8/16.

⁵ Ú. v. EÚ C 298, 2006, s. 17.

11. Komisia v spornom rozhodnutí vysvetlila, že koordinácia medzi účastníkmi kartelu sa týkala zákaznických účtov spoločností Dell a HP, čiže dvoch najvýznamnejších hráčov na svetovom trhu s osobnými počítačmi. Podľa Komisie okrem dvojstranných rokovaní so svojimi dodávateľmi ODM, Dell a HP uplatňovali štandardizované postupy verejnej súťaže, ktoré sa konali minimálne každý štvrtrok. Komisia konštatovala, že členovia kartelu používali sieť dvojstranných kontaktov na manipuláciu týchto verejných súťaží, čím obchádzali snahu ich zákazníkov stimulovať cenovú hospodársku súťaž.

12. Pri výpočte výšky pokuty uloženej odvolateľkám Komisia vychádzala z usmernení k metóde stanovenia pokút uložených podľa článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003⁶ (ďalej len „usmernenia k metóde stanovenia pokút“).

13. Komisia najskôr usúdila, že vzhľadom na výrazné rozdiely v dĺžke trvania účasti dodávateľov a s cieľom lepšie odzrkadliť skutočný vplyv kartelu bolo vhodné použiť ročný priemer vypočítaný na základe skutočnej hodnoty predajov dosiahnutých podnikmi za celé kalendárne mesiace ich jednotlivkej účasti na porušení. Komisia následne vysvetlila, že hodnota predaja sa vypočítala na základe predaja ODM určených pre prenosné a stolové počítače a vyfakturovaných spoločnostiam HP a Dell nachádzajúcim sa v EHP.

14. Okrem toho Komisia dospela k záveru, že vzhľadom na to, že protisúťažné správanie voči spoločnosti HP začalo neskôr, a s cieľom zohľadniť vývoj kartelu, by sa relevantná hodnota predaja mala vypočítať samostatne pre HP a Dell, a mali by sa uplatniť dva násobné koeficienty v závislosti od dĺžky trvania kartelu.

15. Pokiaľ ide o spoločnosti Sony Corporation, Sony Electronics, Sony Optiarc a Sony Optiarc America, z dôvodu, že ich účasť na kontaktoch so spoločnosťou HP sa nepreukázala, Komisia konštatovala ich zodpovednosť iba za koordináciu voči spoločnosti Dell.

16. Komisia ďalej rozhodla, že vzhľadom na to, že dohody o cenovej koordinácii patria už na základe svojej povahy medzi najzávažnejšie porušenia článku 101 ZFEÚ a článku 53 Dohody o EHP a že šlo o kartel s pôsobnosťou minimálne na území EHP, percentuálny podiel uplatnený z dôvodu závažnosti v tomto prípade predstavoval 16 % pre všetkých adresátov sporného rozhodnutia.

17. Ďalej Komisia uviedla, že vzhľadom na okolnosti prejednávanej veci sa rozhodla pripočítať sumu pokuty na účely odstrašenia vo výške 16 %.

18. Komisia znížila pokutu uloženú spoločnostiam Sony Corporation, Sony Electronics, Sony Optiarc a Sony Optiarc America o 3 %, a to s cieľom zohľadniť skutočnosť, že nevedeli o časti jediného a pokračujúceho porušenia týkajúcej sa spoločnosti HP, aby sa primeraným a dostatočným spôsobom odzrkadlila menšia závažnosť ich konania.

19. Komisia dospela k záveru, že vzhľadom na to, že Sony dosiahla celosvetový obrat 59 252 000 000 eur v účtovnom období, ktoré predchádzalo prijatiu sporného rozhodnutia, bolo primerané uplatniť na základnú sumu pokuty násobný koeficient vo výške 1,2.

⁶ Ú. v. EÚ C 210, 2006, s. 2.

20. Napokon keďže upravená základná výška pokuty uloženej spoločnostiam Toshiba Samsung Storage Technology a Toshiba Samsung Storage Technology Korea dosiahla maximálnu hodnotu 10 % ich obratu, Komisia bola povinná pristúpiť k ďalšej úprave na základe článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003.

21. Výrok sporného rozhodnutia v časti, v ktorej sa týka spoločností podieľajúcich sa na karteli, znie takto:

„Článok 1

Tieto podniky porušili článok 101 ZFEÚ a článok 53 Dohody o EHP tým, že sa zúčastnili v uvedených obdobiach na jedinom a pokračujúcom porušovaní, pozostávajúcom z viacerých samostatných porušení v oblasti optických diskových mechaník s pôsobnosťou na celom území EHP, ktoré spočívalo v dohodách o koordinácii cien:

...

- e) Toshiba Samsung Storage Technology a Toshiba Samsung Storage Technology Korea od 23. júna 2004 do 17. novembra 2008, za svoju koordináciu voči spoločnostiam Dell a HP;
- f) Sony Corporation a Sony Electronics od 23. augusta 2004 do 15. septembra 2006, za svoju koordináciu voči spoločnosti Dell;
- g) Sony Optiarc... od 25. júla 2007 do 29. októbra 2008, Sony Optiarc America... od 25. júla 2007 do 31. októbra 2007, za svoju koordináciu voči spoločnosti Dell;
- h) Quanta Storage od 14. februára 2008 do 28. októbra 2008, za svoju koordináciu voči spoločnostiam Dell a HP.

...

Článok 2

Za porušenie uvedené v článku 1 sa ukladajú tieto pokuty:

...

- e) Toshiba Samsung Storage Technology a Toshiba Samsung Storage Technology Korea, spoločne a nerozdielne zodpovedné: 41 304 000 eur;
- f) Sony Corporation a Sony Electronics, spoločne a nerozdielne zodpovedné: 21 024 000 eur;
- g) Sony Optiarc...: 9 782 000 eur, z čoho za 5 433 000 eur zodpovedá spoločne a nerozdielne so spoločnosťou Sony Optiarc America...;
- h) Quanta Storage: 7 146 000 eur“.

II. Konanie na Všeobecnom súde a napadnuté rozsudky

22. Návrhmi podanými do kancelárie Všeobecného súdu v dňoch 29. decembra 2015, 31. decembra 2015 a 5. januára 2016 podali odvolateľky štyri samostatné žaloby zamerané predovšetkým na zrušenie sporného rozhodnutia v časti, ktorá sa ich týka, a, subsidiárne, na zníženie výšky uloženej pokuty, na základe ktorých sa začali konania vo veciach T-762/15, T-763/19, T-772/15 a T-8/16.

23. Napadnutými rozsudkami Všeobecný súd zamietol všetky žalobné dôvody, ktoré odvolateľky uviedli, a následne zamietol všetky žaloby v plnom rozsahu.

III. Konanie na Súdnom dvore a návrhy účastníkov konania

24. Vo svojich odvolaniach odvolateľky predovšetkým navrhujú, aby Súdny dvor zrušil napadnutý rozsudok, vyhovel žalobným návrhom uvedeným v prvostupňovom konaní a uložil Komisii povinnosť nahradiť trovy konania. Subsidiárne, ak by stav konania nedovoľoval rozhodnúť o veci, odvolateľky navrhujú, aby Súdny dvor vrátil vec Všeobecnému súdu, s tým, že o trovách prvostupňového a odvolacieho konania sa rozhodne neskôr.

25. Komisia navrhuje, aby Súdny dvor zamietol podané odvolania a uložil odvolateľkám povinnosť nahradiť trovy konania.

IV. Analýza⁷

26. Na podporu svojich odvolaní uvádzajú odvolateľky vo veciach C-697/19 P a C-698/19 P štyri odvolacie dôvody s takmer totožným obsahom, ktoré sa týkajú: hodnotenia existencie jediného a pokračujúceho porušenia Všeobecným súdom, trvania jediného a pokračujúceho porušenia, vymedzenia pojmu jediné a pokračujúce porušenie, výšky uloženej pokuty.

27. Na podporu svojho odvolania uvádza odvolateľka vo veci C-699/19 P päť odvolacích dôvodov, ktoré sa týkajú: hodnotenia Všeobecného súdu, pokiaľ ide o výrok sporného rozhodnutia, v ktorom sa uvádza, že jediné a pokračujúce porušenie vytýkané odvolateľkám pozostáva z viacerých samostatných porušení, skutočnosti, že došlo ku skresleniu niektorých dôkazov, dĺžky trvania účasti odvolateľky na jedinom a pokračujúcom porušení, údajnej a nepreukázanej vedomosti odvolateľky o jedinom a pokračujúcom porušení a výšky uloženej pokuty.

28. Na podporu svojich odvolaní uvádzajú odvolateľky vo veci C-700/19 P štyri odvolacie dôvody, ktoré sa týkajú: hodnotenia Všeobecného súdu, pokiaľ ide o výrok sporného rozhodnutia, v ktorom sa uvádza, že stíhané jediné a pokračujúce porušenie pozostáva z viacerých samostatných porušení, existencie jednotného a pokračujúceho porušenia, porušenia práv na obranu a právomoci Komisie.

29. Na úvod poznamenávam, že v predmetných odvolaniach sa v niektorých odvolacích dôvodoch uvádzajú viac-menej podobné tvrdenia.⁸

⁷ V celom texte návrhov zvýraznil kurzívou generálny advokát.

⁸ V treťom odvolacom dôvode vo veciach C-697/19 P a C-698/19 P a v prvom odvolacom dôvode vo veciach C-699/19 P a C-700/19 P.

30. Odvolateľky totiž zdieľajú výhrady k výroku sporného rozhodnutia, v ktorom Komisia konštatovala jediné a pokračujúce porušenie s dodatkom „pozostávajúce z viacerých samostatných porušení“. Komisia takúto „dvojakú kvalifikáciu“ – jediné a pokračujúce porušenie a samostatné porušenia – jasne neuviedla v oznámení o výhradách a v spornom rozhodnutí ju dostatočne neodôvodnila.

31. Niektoré odvolateľky ďalej zdieľajú aj otázku výpočtu pokuty s osobitným zreteľom na údajné porušenie zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania.

32. V súlade s požiadavkou Súdneho dvora sa moja analýza zameria predovšetkým na problematiku týkajúcu sa „dvojakej kvalifikácie“, ktorá je, ako sa uviedlo, spoločná pre všetky odvolateľky, a na odvolacie dôvody, ktoré na túto problematiku odkazujú (časť A), pričom ďalej sa budem hlbšie zaoberať štvrtým odvolacím dôvodom vo veciach C-697/19 P a C-698/19 P, ktorý sa týka stanovenia sankcie (časť B).

A. O dvojakej kvalifikácii

1. Zhrnutie argumentácie účastníkov konania

– a) O porušení práva na obranu

33. Odvolateľky namietajú, že napadnuté rozsudky obsahujú nesprávne právne posúdenie v rozsahu, v akom Všeobecný súd dospel k záveru, že Komisia neporušila ich práva na obranu, keď im vytkla, prvýkrát až v spornom rozhodnutí, ich účasť na viacerých samostatných porušeníach.

34. Oznámenie o výhradách poukazovalo, najmä v bodoch 310, 317 a 318, na existenciu jediného a pokračujúceho porušenia. V spornom rozhodnutí však Komisia konštatovala, a to vôbec prvýkrát, že toto jediné a pokračujúce porušenie pozostávalo z viacerých samostatných porušení.

35. Uvedené rozhodnutie sa preto podstatne odlišuje od hodnotenia uvedeného v oznámení o výhradách, v dôsledku čoho sa odvolateľkám neposkytla možnosť namietat pred prijatím sporného rozhodnutia klasifikáciu každého jednotlivého kontaktu ako samostatného a autonómneho porušenia. Všeobecný súd týmto postupom ignoroval rozsudok Súdneho dvora zo 6. decembra 2012, Komisia/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P (EU:C:2012:778) a rozsudok Všeobecného súdu z 10. októbra 2014, Soliver/Komisía, T-68/09 (EU:T:2014:867).

36. Rôzne kombinácie protisúťažných kontaktov uvedené v oznámení o výhradách mohli navyše viesť k mnohým prípadným porušeniam. Z tohto dôvodu hoci by sa vychádzalo z predpokladu, že predmetné skutočnosti a príslušné dôkazy už Komisia uviedla v oznámení o výhradách, Komisiou zamýšľaná právna kvalifikácia týchto skutočností sa v oznámení o výhradách nenachádza. Z uvedeného vyplýva, že odvolateľky sa nemohli brániť, pretože neporozumeli, ako Komisia kvalifikovala každé prípadné porušenie.

37. Komisia vo svojich pripomienkach na úvod pripomína, že Všeobecný súd potvrdil sporné rozhodnutie, pokiaľ ide o jediné a pokračujúce porušenie a pokutu. Tvrdenia odvolateľiek týkajúce sa časti výroku, v ktorom sa mimochodom uvádza, že jediné a pokračujúce porušenie pozostáva z viacerých samostatných porušení, sú preto neprípustné.

38. Komisia ďalej uvádza, že Všeobecný súd správne zamietol námietky odvolateliek vo veci údajného porušenia ich práva na obranu. Odvolateľky predovšetkým vychádzajú pri svojich tvrdeniach z nesprávneho skutkového predpokladu. Z napadnutých rozsudkov jednoznačne vyplýva, že Komisia ich v oznámení o výhradách už informovala o jednotlivých porušeníach. Tvrdenie odvolateliek, že Komisia ich nevypočula vo veci jednotlivých porušení, je v rozpore s jednoznačným znením odôvodnení 353, 354 a 375 oznámenia o výhradách a vychádza z nesprávneho výkladu judikatúry, pretože Súdny dvor už rozhodol, že jeden alebo viac prvkov zo skupiny úkonov alebo pokračujúceho správania môžu samy osebe predstavovať porušenie článku 101 ZFEÚ.

39. Komisia dodáva, že odvolateľky vypočula jednak vo veci jediného a pokračujúceho porušenia, jednak vo veci jednotlivých porušení, z ktorých jediné a pokračujúce porušenie pozostáva, takže ich práva na obranu nemožno považovať za porušené. Odvolateľky mali v priebehu správneho konania možnosť porozumieť, že sa voči nim vyvodzuje zodpovednosť aj za jednotlivé konania, z ktorých pozostáva jediné a pokračujúce porušenie.

– *b) O jedinom a pokračujúcom porušení, ktoré nutne pozostáva z viacerých samostatných porušení*

40. Odvolateľky uvádzajú, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď dospel k záveru, že jediné a pokračujúce porušenie nutne pozostáva z viacerých samostatných porušení.

41. Konštatovaním, že jediné a pokračujúce porušenie nutne pozostáva zo samostatných porušení, dospel Všeobecný súd k záveru odporujúcemu judikatúre Všeobecného súdu⁹ a Súdneho dvora¹⁰, v ktorej tieto súdy Únie zvažujú iba skutočnosť, že jediné a pokračujúce porušenie môže, a nie nevyhnutne musí, pozostávať zo samostatných porušení.

42. Podľa názoru Komisie odvolateľky skreslili obsah napadnutých rozsudkov. Všeobecný súd sa obmedzil iba na úvahu, že predpokladom jediného a pokračujúceho porušenia je „séria konaní“, ktoré možno samy osebe kvalifikovať ako samostatné porušenia. Všeobecný súd dodal, že jediné a pokračujúce porušenie v prejednávanej veci v skutočnosti pozostávalo zo samostatných porušení, ku ktorým boli odvolateľky vypočuté.

– *c) O nedostatočnom a rozporuplnom odôvodnení*

43. Odvolateľky vytýkajú Všeobecnému súdu, že sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď dospel k záveru, že sporné rozhodnutie je dostatočne odôvodnené, pokiaľ ide o existenciu viacerých samostatných porušení.

44. Všeobecný súd v odôvodnení neumožnil správne pochopenie prijatého opatrenia, nevysvetlil príslušné dôvody a uviedol v ňom vzájomne si odporujúce tvrdenia.¹¹

⁹ Pozri rozsudok z 10. októbra 2014, Soliver/Komisia (T-68/09, EU:T:2014:867).

¹⁰ Pozri rozsudok z 26. januára 2017, Villeroy & Boch Belgium/Komisia (C-642/13 P, EU:C:2017:58, bod 54).

¹¹ Pozri rozsudok zo 16. decembra 2015, Singapore Airlines a Singapore Airlines Cargo/Komisia (T-43/11, neuvverejnený, EU:T:2015:989).

45. Komisia v spornom rozhodnutí nevysvetlila ani povahu a rozsah predmetných samostatných porušení, ani ich kvalifikáciu ako dohodu alebo zosúladený postup v zmysle článku 101 ZFEÚ. Okrem toho Všeobecný súd nevysvetlil dôvody a dôkazy na podporu každej jednotlivej kvalifikácie ani neidentifikoval podniky zodpovedné za každé jednotlivé porušenie.

46. Komisia vo svojej odpovedi usudzuje, že uvedené tvrdenia treba odmietnuť.

47. Odvolateľky mohli podľa Komisie porozumieť dôvodom rozhodnutia a mali možnosť predložiť svoje tvrdenia ku každému z protisúťažných kontaktov, ktoré sa im pripisujú.

48. Komisia ďalej uvádza, že len čo sa potvrdí existencia prvkov porušenia článku 101 ods. 1 ZFEÚ, nie je významné, či sa forma kartelu kvalifikuje ako dohoda alebo zosúladený postup.¹² Všeobecný súd tiež podľa názoru Komisie správne konštatoval, že odvolateľky dospeli k nesprávnemu názoru, podľa ktorého sa jednotlivé porušenia mali v spornom rozhodnutí individuálne označiť ako „dohody“ alebo „zosúladené postupy“.

2. Posúdenie

49. Právna otázka, na ktorú zameriam svoju analýzu, sa týka správnosti alebo nesprávnosti časti napadnutého rozsudku, v ktorej Všeobecný súd konštatoval, že formulácia Komisie vo výroku rozhodnutia vo veciach, ktoré sú predmetom týchto návrhov, je zlučiteľná s právom Únie.

50. Konkrétne, tretím odvolacím dôvodom vo veciach C-697/19 P a C-698/19 P a prvým odvolacím dôvodom vo veciach C-699/19 P a C-700/19 P sa Súdny dvor vyzýva, aby preskúmal, či sa Všeobecný súd dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď odmietol tvrdenia odvolateľiek, t. j. žalobkýň v prvom stupni konania, podľa ktorých Komisia porušila ich práva na obranu, keď ich až v spornom rozhodnutí prvýkrát obvinila z účasti na viacerých samostatných porušeniach.

51. Po tom, čo Komisia vo svojom konečnom rozhodnutí konštatovala rozpor s článkom 101 ZFEÚ a článkom 53 Dohody o EHS, a to z dôvodu účasti dotknutých strán na jedinom a pokračujúcom porušení počas uvedených období, dodala, že predmetné jediné a pokračujúce porušenie „pozostáva“ z viacerých samostatných porušení.

52. Všeobecný súd v jednom z napadnutých rozsudkov, ktorým potvrdil rozhodnutie Komisie, uviedol, že: „Pojem jediné a pokračujúce porušenie *predpokladá súbor postupov* prijatých viacerými stranami usilujúcimi o dosiahnutie jediného protisúťažného hospodárskeho cieľa“ (bod 238). „Už zo samotného pojmu jediné a pokračujúce porušenie teda vyplýva, že zahŕňa súbor postupov. Žalobkyne preto nemôžu tvrdiť, že Komisia zmenila svoje závery tým, že okrem jediného a pokračujúceho porušenia zistila aj niekoľko dvojstranných kontaktov, pretože tieto dvojstranné kontakty sú konkrétnou podstatou toho jediného porušenia“ (bod 239). Všeobecný súd tiež uviedol, že „v odôvodnení 352 sporného rozhodnutia teda nedošlo k rozporu, keďže Komisia v ňom uviedla, že kontakty predstavujú individuálne porušenia a súčasne spĺňajú kritériá pre jediné a pokračujúce porušenie“ (bod 240)¹³.

¹² Pozri rozsudok z 23. novembra 2006, ASNEF-EQUIFAX a Administración del Estado (C-238/05, EU:C:2006:734, body 30 až 32).

¹³ „Cieľom akéhokoľvek aspektu správania voči akémukoľvek dotknutému zákazníkovi (Dell alebo HP) alebo akéhokoľvek súboru (alebo viacerých súborov) dvojstranných kontaktov je obmedzenie hospodárskej súťaže a z tohto dôvodu predstavuje porušenie článku 101 ods. 1 ZFEÚ“ (odôvodnenie 352 rozhodnutia Komisie).

53. Zdá sa teda, že Všeobecný súd zastáva názor, podľa ktorého je predpokladom jediného a pokračujúceho porušenia väčšie množstvo protiprávných konaní, pričom skutočnosť, že Komisia v oznámení o výhradách účastníkom konania výslovne vytkla iba jediné a pokračujúce porušenie, jej z tohto dôvodu nebráni, aby v konečnom rozhodnutí konštatovala preukázanú nezákonnosť z hľadiska hospodárskej súťaže, aj pokiaľ ide o viaceré konania, z ktorých takéto jediné a pokračujúce porušenie pozostáva.

54. Z uvedeného podľa názoru účastníkov konania vyplýva, že Komisia, ktorej závery potvrdil Všeobecný súd, považovala za preukázané protisúťažné delikty jednak predmetné jediné a pokračujúce porušenie, ako aj individuálne postupy, ku ktorým dochádzalo medzi konkurujúcimi podnikmi v období uvedenom pre jediné porušenie.

55. Na účely posúdenia významu týchto zásadných tvrdení považujem predovšetkým za potrebné analyzovať pojem jediné a pokračujúce porušenie v judikatúre Súdneho dvora, a to s cieľom zistiť, či sú tvrdenia Všeobecného súdu na podporu správnosti rozhodnutia Komisie s touto judikatúrou zlučiteľné: ide jednak o zlučiteľnosť z hľadiska práva účastníkov správneho a súdneho konania na obranu, jednak z hľadiska primeranosti odôvodnenia Komisie a, v konečnom dôsledku, Všeobecného súdu.

56. Otázky, ktoré je potrebné preskúmať, sa v podstate týkajú: a) prípadnej povinnosti Komisie právne kvalifikovať jednotlivé protisúťažné skutky v prípade jediného a pokračujúceho porušenia; b) skutočného významu, ktorý sa má pripísať rôznym použitým výrazom (porušenie, správanie, kontakty, postupy); c) miery, do akej sa môže konečné rozhodnutie Komisie odchýliť od oznámenia o výhradách; d) dôsledkov, ktoré môže mať použitá formulácia nielen na úrovni verejnoprávneho presadzovania, ale aj na úrovni súkromnoprávneho presadzovania.

57. Podľa ustálenej judikatúry môže porušenie článku 101 ods. 1 ZFEÚ vyplývať nielen zo samostatného aktu, ale aj zo skupiny aktov, alebo dokonca z *pokračujúceho správania, hoci jeden alebo viaceré prvky tejto skupiny aktov alebo tohto pokračujúceho správania by mohli sami osebe, brané jednotlivo, predstavovať porušenie uvedeného ustanovenia*. Ak jednotlivé skutky spadajú do „spoločného zámeru“, z dôvodu ich *zhodného cieľa, ktorým je narušiť hospodársku súťaž v rámci spoločného trhu*, Komisia je oprávnená pripisovať zodpovednosť za tieto skutky v závislosti od účasti na porušení posudzovanom ako celok.¹⁴

58. Podnik, ktorý sa zúčastnil na takomto jedinom a komplexnom porušení vlastným správaním, ktoré spočíva v dohode alebo zosúladenom postupe s protisúťažným predmetom v zmysle článku 101 ods. 1 ZFEÚ a ktorého cieľom je prispieť k porušeniu v celom rozsahu, môže byť zodpovedný aj za správanie ostatných podnikov v rámci toho istého porušenia počas celej doby svojej účasti na tomto porušení. Tak je to, *ak je preukázané, že uvedený podnik zamýšľal prispieť svojím vlastným správaním k spoločným zámerom, ktoré sledoval celok účastníkov, a že mal vedomosť o protiprávnom správaní, ktoré zamýšľali alebo realizovali ďalšie podniky sledujúce rovnaké ciele, alebo že ho mohol rozumne predpokladať a bol ochotný prevziať z toho vyplývajúce riziko*.¹⁵

¹⁴ Pozri v tomto zmysle, hoci s odkazom na predtým platný článok 81 ods. 1 ZES, rozsudok z 24. júna 2015, Fresh Del Monte Produce/Komisía a Komisia/Fresh Del Monte Produce (C-293/13 P a C-294/13 P, EU:C:2015:416, bod 156).

¹⁵ Pozri v tomto zmysle, hoci s odkazom na predtým platný článok 81 ods. 1 ZES, rozsudok zo 6. decembra 2012, Komisia/Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, bod 42 a tam citovaná judikatúra).

59. Účasť podniku na jedinom a pokračujúcom porušení nevyžaduje jeho priamu účasť na všetkých protisúťažných úkonoch, z ktorých pozostáva toto porušenie, a nevyžaduje sa ani to, aby boli všetky podniky podieľajúce sa na jedinom a pokračujúcom porušení aktívne na tom istom trhu.¹⁶

60. Z uvedeného vyplýva, že aby sa dokázala účasť podniku na jedinom porušovaní práva hospodárskej súťaže Únie, musí sa preukázať: 1. že tento podnik zamýšľal prispieť svojím vlastným správaním k spoločným zámerom sledovaným všetkými účastníkmi a 2. že mal vedomosť o protiprávných správaniach, ktoré plánovali alebo uskutočnili ďalšie podniky sledujúce rovnaké ciele, alebo že ich mohol rozumne predpokladať a bol ochotný prevziať z toho vyplývajúce riziko.¹⁷

61. Pojem „jediné a pokračujúce porušenie“ teda predpokladá existenciu „spoločného zámeru“, ktorého súčasťou sú rôzne skutky, a to z dôvodu ich zhodného cieľa, ktorým je narušiť hospodársku súťaž v rámci vnútorného trhu, bez ohľadu na to, či jeden alebo viac takýchto skutkov môžu tiež samy osebe a posudzované individuálne predstavovať porušenie článku 101 ZFEÚ.

62. Presne toto je podľa môjho názoru kľúčový bod: *jediné a pokračujúce porušenie je pokračujúcim správaním* pozostávajúcim zo skupiny *skutkov alebo konaní* (v prípade dohôd, aké sú predmetom konania v prejednávanych veciach, sú to *kontakty* medzi rôznymi podnikmi), nejde však o algebrický súčet množstva *nezákonných postupov* realizovaných v rozpore s článkom 101 ZFEÚ.

63. Niektoré správania, skutky alebo kontakty, ku ktorým došlo v rámci obdobia uvedeného pre *jediné a pokračujúce porušenie*, by nemuseli byť samy osebe protiprávne z hľadiska hospodárskej súťaže, alebo v priebehu konania by mohlo vyplynúť, že nie sú úplne skutkovo alebo právne preukázané.

64. Aká myšlienka je základom pre zavedenie teórie jediného a pokračujúceho porušenia?

65. Náuka o „jedinom a pokračujúcom porušení“ má pôvod v koncepcii, ktorá je v právnych poriadkoch členských štátov Európskej únie široko rozšírená a týka sa pripísania zodpovednosti za porušenia, ktorých sa dopustili viaceré subjekty, na základe ich účasti na priestupku ako celku.¹⁸

66. Táto teória zohráva úlohu právnej domnienky, prostredníctvom ktorej môže Komisia (alebo vnútroštátny orgán hospodárskej súťaže) určiť existenciu jednotného porušenia práva hospodárskej súťaže v konkrétnom časovom období a vo vzťahu ku konkrétnemu počtu podnikov „nielen na základe samostatného skutku, ale aj na základe skupiny skutkov alebo pokračujúceho správania“¹⁹.

67. Uplatňovanie teórie „jediného a pokračujúceho porušenia“ Komisiou nepochybne uľahčuje jej úlohu ako orgánu presadzovania práva v rámci uplatňovania článku 101 ods. 1 ZFEÚ, najmä v súvislosti s obvineniami z kolúzneho správania medzi viacerými stranami.

¹⁶ Pozri rozsudok z 22. októbra 2020, Silver Plastics a Johannes Reifenhäuser/Komisia (C-702/19 P, EU:C:2020:857, body 81 a 82). Pozri aj rozsudok z 26. januára 2017, Villeroy & Boch/Komisia (C-644/13 P, EU:C:2017:59, bod 47 a citovaná judikatúra).

¹⁷ Pozri rozsudok z 24. septembra 2020, Prysmian a Prysmian Cavi a Sistemi/Komisia (C-601/18 P, EU:C:2020:751, bod 130). Pozri v tomto zmysle aj rozsudok z 26. septembra 2018, Infineon Technologies/Komisia (C-99/17 P, EU:C:2018:773, bod 172 a tam citovaná judikatúra).

¹⁸ Pozri rozsudok z 8. júla 1999, Komisia/Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, bod 84).

¹⁹ Pozri rozsudok z 8. júla 1999, Komisia/Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, bod 81).

68. Porušenie spočívajúce v „jedinom a pokračujúcom“ vzore správania počas určitého obdobia predstavuje riešenie pre celý rad citlivých praktických otázok, ktoré môžu vzniknúť v rámci akéhokoľvek komplexného obvinenia z kartelu, pokiaľ ide o uplatnenie premľacej doby, a uľahčuje dôkazné bremeno potrebné na úspech v prípade súdneho preskúmania, pokiaľ ide o skutočnosť, že kolúzne konanie prebiehalo počas celého vyšetrovania.²⁰

69. Ako sa uviedlo aj v rámci právnej vedy, inštitút „*jediného a pokračujúceho porušenia významne uľahčuje bremeno, ktoré by Komisia inak musela znášať na účely určenia kolúzneho konania, najmä v prípade, ak kartel trval dlhšiu dobu, počas ktorej sa povaha kolúzie mohla líšiť medzi rôznymi stranami alebo v rôznych obdobiach*“²¹.

70. Uľahčenie dôkazného bremena týkajúceho sa konkrétnych období a skutkov, čo je *dôvodom existencie* predmetného inštitútu, vyvažuje potreba preukázať existenciu spoločného cieľa a vedomosť o konaní iných podnikov.

71. Naproti tomu, bez domnienky o jedinom a pokračujúcom porušení by bolo dôkazné bremeno týkajúce sa jednotlivých postupov (v prejednávanych veciach napríklad kontaktov medzi konkurujúcimi podnikmi) opäť zvlášť prísne.

72. Je preto určite možné a úplne legitímne, že Komisia pri zistení porušenia článku 101 ZFEÚ označí viaceré konania ako nezákonné samy osebe a zároveň ako súčasť jedinej kolúznej stratégie, ktorá má charakteristické znaky vyššie uvedeného jediného a pokračujúceho porušenia.

73. V tomto prípade však Komisia znáša iné dôkazné bremeno a povinnosť odôvodnenia, než by znášala vtedy, ak by konanie dotknutých podnikov kvalifikovala výlučne ako jediné a pokračujúce porušenie.

74. Ako sa uviedlo vyššie, jediné a pokračujúce porušenie vždy pozostáva z väčšieho množstva skutkov alebo kontaktov, pričom na to, aby sa z hľadiska hospodárskej súťaže považovali spoločne za protizákonné, sa tieto skutky alebo kontakty musia vyznačovať vyššie uvedenými vlastnosťami. Jednotlivé skutky alebo kontakty celkového správania sa nemusia *ako také* kvalifikovať ako protisúťažný delikt.

75. Súdny dvor v niektorých svojich rozhodnutiach vysvetlil, že ak sa podnik priamo zúčastňoval na jednom alebo niekoľkých protisúťažných správaniach tvoriacich jediné a pokračujúce porušenie, no nie je preukázané, že svojím vlastným správaním zamýšľal prispieť k všetkým spoločným zámerom, ktoré sledovali ďalší účastníci kartelu, a že mal vedomosť o všetkých ďalších protiprávných správaniach, ktoré zamýšľali alebo uskutočnili uvedení účastníci sledujúci rovnaké ciele, alebo ich mohol rozumne predpokladať a bol ochotný prevziať z toho vyplývajúce riziko, Komisia je oprávnená pripisovať tomuto podniku zodpovednosť iba za správania, na ktorých sa priamo zúčastňoval, a za správania zamýšľané alebo uskutočnené ďalšími účastníkmi sledujúcimi rovnaké ciele, aké sledoval tento podnik, a v prípade ktorých je preukázané, že o nich vedel alebo ich mohol rozumne predpokladať a bol ochotný prevziať z toho vyplývajúce riziko.²²

²⁰ V rámci právnej vedy pozri v tomto zmysle ALEXIADIS, P., SWANSON, D. G., GUERRERO PEREZ, A.: Raising the EU evidentiary bar for the „single and continuous infringement“ doctrine. In: Concurrences, 2016, s. 3.

²¹ SIRAGUSA, M., RIZZA, C. (eds.): *EU Competition law. Volume III. Cartels & Collusive Behaviour. Restrictive Agreements and Practices Between Competitors*. 2012, bod 1.7. Pozri aj SIMONSSON, I.: *Legitimacy in EU Cartel Control*. Hart Publishing, Modern Studies in European Law, 2010, bod 135.

²² Pozri rozsudok zo 6. decembra 2012, Komisia/Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, bod 44).

76. To by však nevedlo k zbaveniu sa zodpovednosti tohto podniku za správania, na ktorých sa nesporne zúčastnil alebo za ktoré môže byť skutočne považovaný za zodpovedný. To, že sa podnik nezúčastňoval na všetkých prvkoch zakladajúcich kartelovú dohodu alebo že plnil menej významnú úlohu v aspektoch, na ktorých sa zúčastňoval, totiž nie je relevantné na účely preukázania existencie porušenia, ktorého sa podnik dopustil, keďže tieto prvky sa majú zohľadňovať iba pri posudzovaní závažnosti porušenia a prípadne pri stanovení pokuty.²³

77. Súdny dvor v každom prípade objasnil, že „takéto rozdelenie rozhodnutia Komisie, ktoré kvalifikuje celkový kartel ako jediné a nepretržité porušenie, je však vhodné iba vtedy, ak na jednej strane uvedenému podniku bolo v správnom konaní umožnené oboznámiť sa s tým, že mu je rovnako vytýkané každé zo správaní tvoriacich porušenie, a teda brániť sa v tomto smere, a ak na druhej strane je uvedené rozhodnutie v tejto súvislosti dostatočne jasné“²⁴.

78. Ako sa uviedlo, jediné a pokračujúce porušenie uľahčuje povinnosť odôvodnenia a dôkazné bremeno Komisie, ktorá po preukázaní existencie spoločného zámeru a spoločného protisúťažného cieľa nie je povinná preukazovať protiprávnosť každého jednotlivého konania.

79. Z tohto dôvodu však Komisia nemôže naopak oprávnené tvrdiť, že po zistení a preukázaní jedinej a pokračujúcej porušenia treba považovať za zistené a preukázané protisúťažné delikty aj všetky jednotlivé skutky alebo kontakty, z ktorých predmetné porušenie pozostáva.

80. Dôvodom uvedeného je, že Komisia by týmto spôsobom získala neoprávnenú výhodu v podobe uľahčenia povinnosti odôvodnenia a dôkazného bremena v dôsledku kvalifikácie porušenia ako jedinej a pokračujúcej, zároveň by však platilo, že v prípade, ak by súdne preskúmanie nepotvrdilo právne predpoklady kvalifikácie dotknutého konania ako jedinej a pokračujúcej porušenia, dané rozhodnutie by bolo možné „zachrániť“ a mohlo by obstať pred súdom z dôvodu protiprávnosti jednotlivých konaní, z ktorých jediné a pokračujúce porušenie pozostáva.

81. Z tohto dôvodu nie je presvedčivé tvrdenie Komisie, podľa ktorého predmetný odvolací dôvod nie je účinný, pretože podlieha zisteniu neexistencie jedinej a pokračujúcej porušenia.

82. Na rozdiel od toho, čo uvádza Komisia vo svojej odpovedi, tvrdenia uvedené v odvolaniach týkajúce sa subsidiárneho záveru rozhodnutia, podľa ktorých jediné a pokračujúce porušenie zahŕňalo viac samostatných porušení, nie sú bezúčelné. Naopak, majú významný vplyv na konanie a dôsledky rozhodnutia.

83. Komisia má jednoznačnú možnosť použiť dvojakú kvalifikáciu, no aby bolo takéto jej konanie zákonné, je povinná ho dotknutým stranám podrobne vysvetliť už v oznámení o výhradách a znášať súvisiacu povinnosť odôvodnenia a dôkazné bremeno.

84. Hoci sa totiž v judikatúre Súdneho dvora²⁵ pripúšťa, že medzi oznámením o výhradách a konečným rozhodnutím môžu existovať rozdiely odôvodnené práve kontradiktórnosťou konania a dôkladným preskúmaním právnych a ekonomických otázok počas dokazovania, kvalifikácia skutkového stavu a dotknutých konaní musí byť konzistentná od začiatku po koniec daného konania.

²³ Pozri rozsudok zo 6. decembra 2012, Komisia/Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, bod 45).

²⁴ Pozri rozsudok zo 6. decembra 2012, Komisia/Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, bod 46).

²⁵ Pozri rozsudok z 5. decembra 2013, SNIA/Komisio (C-448/11 P, neuvverejnený, EU:C:2013:801, body 42 až 44).

85. Dodržiavanie práva na obranu v rámci správneho konania v oblasti hospodárskej súťaže predstavuje všeobecnú zásadu práva Únie, ktorej dodržiavanie zabezpečuje Súdny dvor.²⁶ Táto zásada vyžaduje, aby dotknutý podnik mal možnosť v priebehu správneho konania účinne vysvetliť svoje stanovisko k pravdivosti a relevantnosti uvádzaných skutočností a okolností, ako aj k dokumentom, ktoré Komisia zohľadnila na preukázanie existencie porušenia ustanovení uvedených v Zmluve o EÚ.²⁷

86. V súlade s článkom 27 ods. 1 nariadenia č. 1/2003 sa dotknutým stranám zasiela oznámenie o výhradách. Podľa ustálenej judikatúry je Komisia povinná v tomto oznámení jasne uviesť všetky podstatné skutočnosti, z ktorých v danom štádiu konania vychádza.

87. Túto informáciu však možno poskytnúť súhrnným spôsobom, s tým, že rozhodnutie nemusí nevyhnutne kopírovať oznámenie o výhradách, keďže toto oznámenie je prípravným dokumentom, ktorého skutkové a právne posúdenia majú čisto predbežnú povahu.²⁸

88. Je pravda, ako uvádza Všeobecný súd v napadnutých rozsudkoch, že právna kvalifikácia skutkového stavu uvedená v oznámení o výhradách môže byť zo svojej podstaty iba dočasná, pričom následné rozhodnutie Komisie nemožno zrušiť iba z dôvodu, že konečné závery vyvedené z predmetných skutočností presne nezodpovedajú uvedenej dočasnej kvalifikácii.²⁹ Komisia musí byť totiž schopná špecifikovať túto klasifikáciu vo svojom konečnom rozhodnutí, a to s prihliadnutím na skutočnosti vyplývajúce zo správneho konania, buď aby upustila od výhrad alebo námietok, ktoré sa preukázali ako nedôvodné, alebo aby zo skutkového aj právneho hľadiska vystavala a doplnila svoje tvrdenia na podporu námietok, z ktorých vychádza, v každom prípade za predpokladu, že ich základom sú iba skutočnosti, ku ktorým sa dotknuté strany mali možnosť vyjadriť, a že v priebehu správneho konania Komisia poskytla informácie potrebné na obranu.³⁰

89. Ak však počas dokazovania vyjdú najavo také skutočnosti, ktoré Komisiu presvedčia o potrebe skutočne zmeniť *thema decidendum*, dotknutý postup takúto zmenu, hoci aj podstatnú, umožňuje, a to prostredníctvom nástroja, ktorý súčasne zaručuje aj právo strán na obranu: dopĺňujúceho oznámenia o výhradách.

90. V takomto oznámení má Komisia podrobne preskúmať všetky kontakty medzi stranami a jednotlivo odôvodniť ich právnu kvalifikáciu a nezákonný charakter.

91. Uvedený postup umožňuje uplatnenie práva na obranu v plnom rozsahu, ako aj úplné súdne preskúmanie každého jednotlivého konania pripisovaného stranám a prirodzene aj jediného a pokračujúceho porušenia.

92. Pokiaľ ide o prejednávané veci, oznámenie o výhradách obsahovalo podrobný opis stíhaných skutkov. Komisia sa však obmedzila na to, že súbor dvojstranných kontaktov medzi účastníkmi kartelu kvalifikovala ako jediné a pokračujúce porušenie, pričom bez uvedenia ďalších

²⁶ Pozri rozsudok z 3. septembra 2009, Prym a Prym Consumer/Komisia (C-534/07 P, EU:C:2009:505, bod 26 a tam citovaná judikatúra).

²⁷ Pozri rozsudok zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 66 a tam citovaná judikatúra).

²⁸ Pozri rozsudok zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 67 a tam citovaná judikatúra).

²⁹ Pozri rozsudok z 5. decembra 2013, SNIA/Komisia (C-448/11 P, neuvverejnený, EU:C:2013:801, body 42 a 43).

³⁰ Pozri rozsudok z 5. decembra 2013, SNIA/Komisia (C-448/11 P, neuvverejnený, EU:C:2013:801, bod 44).

podrobností odkázala iba na možnosť kvalifikovať každý jednotlivý kontakt ako samostatné porušenie. V konečnom rozhodnutí Komisia zaujala rovnaký prístup v celom odôvodnení, až na to, že vo výroku dospela k záveru o dvojakej kvalifikácii.

93. Nemožno súhlasiť s názorom Všeobecného súdu, ktorý odkazuje na tvrdenia Komisie, podľa ktorých si boli dotknuté strany dobre vedomé jednotlivých konaní stíhaných Komisiou, vo vzťahu ku ktorým sa aj bránili, keďže jediné a pokračujúce porušenie pozostáva zo skupiny skutočností, kontaktov a udalostí, z ktorých Komisia všetky vymenovala a stranám boli známe.

94. V rámci uvedeného tvrdenia sa zamieňa samotná existencia určitej skutočnosti alebo kontaktu medzi stranami, poukázanie na túto skutočnosť alebo kontakt a príslušné oboznámenie dotknutých strán s právnou kvalifikáciou predmetnej skutočnosti alebo kontaktu.

95. Domnievam sa, že práve v tomto bode uviedli tvrdenia Komisie Všeobecný súd do omylu.

96. Dôkazom uvedeného je napríklad bod 242 rozsudku T-762/15, v ktorom Všeobecný súd konštatuje, že „ako uvádza Komisia, pričom žalobkyne to v danej súvislosti nepopierajú, žalobkyne v ich odpovedi na oznámenie o výhradách podrobne napadli *každý kontakt samostatne* a dokázali presvedčiť Komisiu, aby vo vzťahu k niektorým dvojstranným kontaktom upustila od svojich obvinení“.

97. Je nepochybné, že zo skutkového hľadiska Komisia už v oznámení o výhradách poukázala na všetky jednotlivé kontakty medzi konkurujúcimi podnikmi ako na prvky, ktoré môžu viesť k vytvoreniu celkového rámca protiprávnych kartelových dohôd, pričom dotknuté strany mali jednoznačne možnosť brániť sa, pokiaľ ide o existenciu takýchto skutočností a spôsob, akým sa uskutočňovali stretnutia alebo iné kontakty.

98. Skutočnosť, že Komisia počas celého konania až do vydania konečného rozhodnutia jasne nevysvetlila svoju voľbu týkajúcu sa právnej kvalifikácie každého z týchto kontaktov, neumožnila spoločnostiam, ktoré sú odvolateľkami v prejednávanych veciach, aby v plnom rozsahu uplatnili svoje právo na obranu.

99. Je pravda, že nie je nevyhnutné kvalifikovať každé protisúťažné konanie ako dohodu alebo zosúladený postup; je však potrebné, aby orgán vykonávajúci verejnoprávne presadzovanie kvalifikoval danú konkrétnu skutočnosť ako protiprávnu a nezákonnú s cieľom umožniť stranám brániť sa nielen v súvislosti s existenciou alebo neexistenciou tejto skutočnosti a so skutkovými okolnosťami, ktoré sa jej týkajú, ale aj pokiaľ ide o právne hľadiská, na základe ktorých sa predpokladá, že predmetnú skutočnosť možno považovať za konanie v rozpore s článkom 101 ZFEÚ.

100. To všetko na účely konštatovania, že tvrdenie, podľa ktorého je jediné a pokračujúce porušenie súčtom viacerých samostatných porušení, z ktorých sa každé individuálne potvrdilo iba z dôvodu potvrdenia existencie jediného a pokračujúceho porušenia, nemá nijaký logický ani právny základ, ani nijakým spôsobom nevyplýva z judikatúry Súdneho dvora.

101. Možno usúdiť, že obaja účastníci konania (orgán presadzovania a stíhané podniky) môžu mať záujem na kvalifikácii opakovaných správaní ako jediného a pokračujúceho porušenia: orgán presadzovania z dôvodu, že ako sa už uviedlo, takáto kvalifikácia mu môže uľahčiť dôkaznú situáciu, pokiaľ ide o jednotlivé skutky, z ktorých pokračujúce porušenie pozostáva; stíhané

podniky z dôvodu, že vzhľadom na to, že sankcia sa uloží na základe percentuálneho výpočtu z obratu v pomere k jednotlivým porušeniam, vyhnutie sa obvineniu z väčšieho množstva samostatných konaní by mohlo byť ekonomicky prospešné.

102. V každom prípade, keďže pre stíhanú osobu nie je, ako sa účinne uvádza v rámci právnej vedy, nevyhnutne výhodnejšie obvinenie z viacerých porušení, pričom to závisí od okolností konkrétneho prípadu, „je isté, že prezumpciu nevinoty treba brať do úvahy, pokiaľ ide o skutkové okolnosti, na základe ktorých sa má jednotlivé porušenie preukázať. Tieto skutočnosti sú buď preukázané alebo nie“³¹.

103. Neexistuje preto „nijaká domnienka samostatných porušení“, ktorá sa uplatňuje v prípade pochybností, a to na základe predpokladu, že pre dotknutý podnik to bude nevyhnutne „lepšie“. Keď totiž Komisia konštatuje, že došlo k samostatným porušeniam, žalobcovia, pre ktorých by bolo lepšie, ak by išlo o jediné porušenie, môžu takéto zistenie napadnúť (čo sa viackrát stalo) a Komisia bude musieť presvedčiť aj súd, že došlo k samostatným porušeniam, čo preukazuje, že existenciu samostatných porušení treba overiť a nie iba „predpokladať“³².

104. Účinkov neskorej dvojakej kvalifikácie uvedenej až v konečnom rozhodnutí môže byť mnoho nielen na úrovni verejnoprávneho presadzovania, ktoré bolo predmetom doterajšej analýzy, ale aj na úrovni súkromnoprávneho presadzovania.

105. Zisťovanie Komisie zamerané nielen na jediné a pokračujúce porušenie, ale aj na jednotlivé konania v rozhodnom období, môže mať významný vplyv, pokiaľ ide o možné žaloby o náhradu škody podané pred vnútroštátnymi súdmi.

106. Skutková podstata jediného a pokračujúceho porušenia totiž Komisii umožňuje, aby považovala za preukázanú protiprávnosť správania dotknutého podniku počas celého skúmaného obdobia, aj keď teoreticky vo vzťahu k niektorým obdobiam, hoci aj dlhším, neexistuje skutočný dôkaz o kontaktoch medzi stranami alebo niektorými z nich. Uvedené platí opäť za predpokladu splnenia podmienok, za ktorých možno porušenie považovať za jediné a pokračujúce: spoločný cieľ a účasť podnikov na celkovom správaní ostatných v zmysle vyššie uvedeného.

107. Z hľadiska trvania deliktu by preto jediné a pokračujúce porušenie mohlo pre dotknuté podniky predstavovať riziko, že budú stíhané za dlhšie protiprávne konanie, než by sa im pripísalo v prípade obvinenia z jednotlivých, časovo od seba vzdialených a teda vzájomne oddelených konaní.

108. V každom prípade z hľadiska intenzity skúmania protiprávnosti a súvisiaceho dôkazného bremena možno uvažovať v opačnom zmysle. To znamená, že dotknuté podniky čelia situácii, v ktorej práve z dôvodu, že pri niektorých kontaktoch alebo konaniach, z ktorých pozostáva jediné a pokračujúce porušenie, sa nepreukázala ich protiprávnosť, pri žalobách o náhradu škody spôsobenej protisúťažným deliktom podaných na vnútroštátne súdy nemožno v dôsledku zistení Komisie úplne upustiť od preukazovania nezákonnosti jednotlivých kontaktov alebo konaní.

109. Uvedené má značný praktický význam, najmä vzhľadom na skutočnosť, že okruh osôb, ktoré sú aktívne legitimované domáhať sa údajnej škody od podnikov dotknutých rozhodnutím Komisie, je veľmi rozmanitý, a to aj v dôsledku nedávnej judikatúry Súdneho dvora, podľa ktorej „zaručenie úplného a potrebného účinku článku 101 ZFEÚ, ako aj ochrana pred nepriaznivými

³¹ CASTILLO de la TORRE, F., GIPPINI FOURNIER, E.: *Evidence, proof and judicial review in EU competition law*. 2017, s. 92.

³² CASTILLO de la TORRE, F., GIPPINI FOURNIER, E.: c. d., s. 92.

dôsledkami porušenia pravidiel hospodárskej súťaže by boli výrazne ohrozené, ak by sa možnosť domáhať sa náhrady škody vyplývajúcej z kartelu, obmedzovala len na dodávateľov a nadobúdateľov na trhu dotknutom kartelom“³³.

110. V prípadoch podobných predmetu tohto konania, v ktorých ide o správanie podnikov v rámci verejných súťaží, sa môže každá jednotlivá súťaž týkať rôznych dotknutých osôb a značného počtu subjektov, ktorí by si v dôsledku protisúťažného deliktu mohli nárokovať náhradu škody za obídienie pravidiel hospodárskej súťaže na jednotnom trhu.

111. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti je podľa môjho názoru v tejto súvislosti možné dospieť k záveru, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď z hľadiska práva Únie konštatoval správnosť formulácie, ktorú Komisia uviedla v konečnom rozhodnutí a podľa ktorej jediné a pokračujúce rozhodnutie pozostáva z viacerých samostatných porušení.

112. Z tohto dôvodu sa domnievam, že je potrebné zrušiť napadnuté rozsudky v časti, v ktorej Všeobecný súd zamietol druhý a štvrtý žalobný dôvod, ktoré odvolateľky uviedli v rámci prvostupňového konania v súvislosti s dvojakou kvalifikáciou kartelu.

113. V súlade s článkom 61 prvým odsekom druhou vetou Štatútu Súdneho dvora môže tento súd v prípade zrušenia rozsudku Všeobecného súdu vydať v danej veci konečný rozsudok sám, ak to stav konania dovoľuje.

114. Domnievam sa, že práve toto je prípad prejednávanych vecí, prinajmenšom pokiaľ ide o predmetné odvolacie dôvody.

115. Rozhodnutie Komisie treba zrušiť v časti, v ktorej konštatovala, že jediné a pokračujúce porušenie nutne pozostáva zo samostatných porušení.

116. Došlo totiž k čiastočnému obmedzeniu práva účastníkov konania na obranu, pričom prijatá formulácia mala a mohla by mať významné následky na úkor dotknutých podnikov.

117. Toto nesprávne právne posúdenie však podľa môjho názoru neovplyvnilo celkové vyznenie napadnutého rozsudku ani sporného rozhodnutia. Ak sa totiž z výroku odstráni formulácia týkajúca sa „dvojakej kvalifikácie“, nijakým spôsobom sa to nedotkne zistenia o jedinom a pokračujúcom porušení, pričom základom pre výpočet pokuty bolo podľa všetkého iba jediné a pokračujúce porušenie.

118. Čiastočné vyhovenie odvolaciemu dôvodu týkajúcemu sa vyššie analyzovanej problematiky podľa judikatúry Súdneho dvora³⁴ nevyžaduje zrušenie celého rozhodnutia, ale iba zrušenie vyššie uvedenej časti.

119. Vzhľadom na to, že predmetom rozhodnutia Komisie, ktorým sa konštatuje účasť podniku na karteli v rozpore s článkom 101 ZFEÚ, je zistenie jedného alebo viacerých čiastkových konaní, ktoré sú súčasťou takéhoto porušenia, čiastočným zrušením rozhodnutia nemožno zmeniť jeho podstatu.

³³ Pozri rozsudok z 12. decembra 2019, Otis a i. (C-435/18, EU:C:2019:1069, bod 27).

³⁴ Pozri rozsudok z 31. októbra 2019, Repower/EUIPO (C-281/18 P, EU:C:2019:916, bod 38); rozsudok z 1. júla 2010, Knauf Gips/Komisia (C-407/08 P, EU:C:2010:389, bod 28).

B. O stanovení sankcie

1. Zhrnutie argumentácie účastníkov konania

120. Vo štvrtom odvolacom dôvode odvolateľky vo veciach C-697/19 P a C-698/19 P uvádzajú, že potvrdením výšky pokuty, ktorú im Komisia uložila na základe rovnakých výnosov, ktoré použila na výpočet samostatnej pokuty uloženej spoločnostiam Lite-On a Quanta, sa Všeobecný súd dopustil nesprávneho právneho posúdenia, porušenia zásad rovnosti zaobchádzania a proporcionality a porušenia povinnosti odôvodnenia. Tento odvolací dôvod je rozdelený do troch častí.

121. Na účely zjednodušenia výkladu sa v texte nižšie obmedzím na predstavenie tvrdení odvolateľiek vo veci C-697/19 P.

a) O prvej časti štvrtého odvolacieho dôvodu

122. V prvej časti odvolateľky namietajú, že Všeobecný súd porušil zásadu rovnosti zaobchádzania, ktorá sa v tomto konkrétnom prípade zakladá na kritériu stanovenom v usmerneniach k metóde stanovenia pokút, podľa ktorých hodnota predaja musí odrážať hospodársky význam porušenia a relatívny podiel každého podniku na porušení.

123. Sony uvádza, že Lite-On vyrábala počas obdobia údajného porušenia ODM, ktoré sa následne predávali pod značkou Sony. V rámci dohôd o rozdelení obratu medzi odvolateľkami a spoločnosťou Lite-On uhradili odvolateľky spoločnosti Lite-On obrat zodpovedajúci výrobkom navrhnutým a vyrobeným touto spoločnosťou. V každom prípade namiesto toho, aby sa takýto predaj pripísal spoločnosti, ktorá nakoniec získa obrat, t. j. spoločnosti Lite-On, pri určovaní hodnoty predaja na účely výpočtu pokuty Komisia vo svojom rozhodnutí zaobchádzala s predmetnými príjmami ako s obratom spoločnosti Sony, ako aj s obratom spoločnosti Lite-On. Inými slovami, v rozhodnutí sa tie isté príjmy započítali dvakrát. Týmto spôsobom sa Komisia odchýlila od svojej ustálenej praxe.

124. Komisia na úvod uvádza, že prvá časť štvrtého odvolacieho dôvodu je neprípustná, pretože odvolateľky požadujú opätovné preskúmanie žaloby podanej na Všeobecný súd, pričom neuviedli nijaké konkrétne vady napadnutého rozsudku a takéto opätovné preskúmanie nespadá do právomoci Súdneho dvora.³⁵

125. V každom prípade tento návrh treba zamietnuť ako nedôvodný. V prvom rade bod 13 usmernení k metóde stanovenia pokút sa vzťahuje na predaj priamo alebo nepriamo súvisiaci s porušením, a nie na predaj dotknutý porušením. Uvedené znamená, že Komisia nie je povinná určiť, ktoré jednotlivé predaje boli ovplyvnené porušením. Kým na jednej strane je potrebné venovať osobitnú pozornosť hospodárskemu významu porušenia, na druhej strane je potrebné tento aspekt vyvážiť potrebou zabezpečiť, aby pokuta umožňovala účinné uplatnenie sankcie v súlade so zásadou zákonnosti a proporcionality.

³⁵ Pozri rozsudok zo 4. júla 2000, Bergaderm a Goupil/Komisia (C-352/98 P, EU:C:2000:361, body 34 a 35).

126. V druhom rade keďže správanie odvolateliek sa podstatne nelíši od správania ostatných adresátov sporného rozhodnutia, výpočet pokuty uloženej odvolateľkám, pri zohľadnení ich predaja ODM spoločnosti Dell, a teda ich relatívneho podielu, zodpovedá zásade rovnosti zaobchádzania.

127. V treťom rade sa argumentácia odvolateliek nezakladá ani tak na metóde výpočtu im uloženej pokuty ako skôr na metóde výpočtu pokuty uloženej spoločnosti Lite-On. Primeranosť pokuty uloženej spoločnosti Lite-On však nie je predmetom tohto konania a nemôže slúžiť ako objektívny základ na odôvodnenie zníženia pokuty. Vo štvrtom rade spolupráca odvolateliek so spoločnosťou Lite-On neznižuje relatívny podiel odvolateliek na porušení. Výpočet, ktorý odvolateľky považujú za správny, by preto viedol k svojoľnej diskriminácii ostatných adresátov sporného rozhodnutia, a to v rozpore so zásadou rovnosti zaobchádzania. V piatom rade, pokiaľ ide o skutočnosť, že odvolateľky sa odvolávajú na predchádzajúcu rozhodovaciu prax Komisie, Všeobecný súd správne poznamenal, že porovnanie situácie adresáta rozhodnutia so situáciou iných podnikov nemôže spochybniť zákonnosť sporného rozhodnutia v rozsahu, v akom Komisia konštatuje a sankcionuje preukázané porušenie.³⁶

b) O druhej časti štvrtého odvolacieho dôvodu

128. V druhej časti odvolateľky namietajú, že Všeobecný súd porušil povinnosť odôvodnenia tým, že neprihliadol na ich tvrdenie, podľa ktorého dvojnásobné započítanie nezákonne zvýšilo hospodársky význam údajného porušenia a v dôsledku toho aj pokuty, ktorú im Komisia uložila.

129. Komisia považuje túto časť za nedôvodnú. Všeobecný súd potvrdil, že hodnota predaja zohľadneného v spornom rozhodnutí na účely výpočtu základnej výšky pokuty bola hodnotou priameho predaja odvolateliek spoločnosti Dell. Na základe judikatúry uvedenej v bodoch 265 až 269 napadnutého rozsudku Všeobecný súd dospel k správne mu záveru, keď pri stanovení hodnoty výrobkov v súvislosti s porušením zohľadnil hodnotu tohto priameho predaja. Napokon metóda, na ktorú sa odvolávajú odvolateľky, vedie podľa napadnutého rozsudku k riziku obchádzania a k rozdielnemu zaobchádzaniu s ostatnými adresátmi rozhodnutia.

c) O tretej časti štvrtého odvolacieho dôvodu

130. V tretej časti odvolateľky namietajú, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď odmietol tvrdenie odvolateliek, podľa ktorého Komisia neodôvodnila skutočnosť, že sa odchyľila od svojej ustálenej praxe.

131. Komisia uvádza, že Všeobecný súd správne konštatoval, že v spornom rozhodnutí sa uvádzajú dôvody, pre ktoré sa výška pokuty uloženej odvolateľkám vypočítala v súlade s bodom 13 usmernení k metóde stanovenia pokút, pričom Komisia v rozhodnutí rovnako vysvetľuje, prečo nie je vo vzťahu k odvolateľkám vhodné odchyliť sa od tohto prístupu. V rozsahu, v akom sa v spornom rozhodnutí obvyklým spôsobom uplatňuje bod 13 usmernení k metóde stanovenia pokút, nie je preto potrebné v tomto rozhodnutí odôvodňovať neexistujúcu odchýlku od uvedených usmernení.

³⁶ Pozri rozsudok z 28. novembra 2019, ABB/Komisia (C-593/18 P, neuvverejnený, EU:C:2019:1027, body 80 až 86).

2. Posúdenie

132. Uvedené tri časti štvrtého odvolacieho dôvodu podrobím spoločnej analýze, pretože právna otázka, o ktorej dôkladné preskúmanie ma Súdny dvor požiadal, sa týka údajného nesprávneho právneho posúdenia Všeobecného súdu, ktorého sa mal dopustiť tým, že potvrdil správnosť rozhodnutia Komisie v časti, v ktorej dvakrát započítala príjmy spoločností Sony a Lite-on, ktorých sa týkala dohoda o spoluúčasti. Týmto spôsobom došlo podľa tvrdenia odvolateľiek k porušeniu zásad rovnosti zaobchádzania a proporcionality a Všeobecný súd si nesplnil svoju konkrétnu povinnosť odôvodnenia. Komisia sa totiž odchýlila od postupu uvedeného v usmerneniach k metóde stanovenia pokút, keď zohľadnila predaj medzi účastníkmi kartelu, čím zdôraznila hospodársky význam úlohy, ktorú v rámci kartelu zohrávali odvolateľky.

133. Predbežne sa domnievam, že odvolacie dôvody týkajúce sa výpočtu sankcie nie sú, ako naopak tvrdí Komisia, neprípustné, keďže z kontextu tvrdení odvolateľiek implicitne ale jasne vyplýva odkaz na body 263 až 276 napadnutého rozsudku.

134. Ak sa zameria pozornosť na otázku, ktorá je predmetom výhrady účastníkov konania, t. j. údajné „dvojnásobné započítanie“, Komisia sa podľa názoru Všeobecného súdu riadila postupom uvedeným v usmerneniach k metóde stanovenia pokút, pričom určila základnú výšku pokuty podľa predaja optických diskových mechaník fakturovaného spoločnosti Dell (odôvodnenie 528 sporného rozhodnutia).

135. Lite-On nezaznamenala v dôsledku dohody o partnerstve uzavretej s odvolateľkami zo spoločnosti Sony nijaký priamy predaj spoločnosti Dell. Z tohto dôvodu, pokiaľ ide o Lite-On – a nie o odvolateľky – Komisia vychádzala pri svojom rozhodnutí z hodnoty predaja spoločnosti Lite-On odvolateľkám a nie z jej (neexistujúceho) predaja spoločnosti Dell.

136. Všeobecný súd v tejto súvislosti uviedol, že „z vysvetlení žalobkyní vyplýva, že v rámci dohôd medzi spoločnosťami Lite-On a Sony Lite-On navrhla a vyrobila ODM, ktoré sa následne predávali pod značkou Sony. Zmluvy a objednávky zákazníkov sa formálne uzatvárali so spoločnosťou Sony, pričom táto spoločnosť prijímala platby zákazníkov. Z tohto dôvodu je ťažko pochopiteľné tvrdenie žalobkyní, podľa ktorého Komisia dvakrát započítala predaj uskutočnený spoločnosťou Dell, keďže príjmy od spoločnosti Dell získala Sony. V každom prípade treba pripomenúť, že podľa bodu 13 usmernení k metóde stanovenia pokút, pri stanovení základnej výšky uloženej pokuty bude Komisia vychádzať z hodnoty predaja tovaru alebo služieb podniku, s ktorými porušenie priamo alebo nepriamo súvisí“³⁷.

137. Všeobecný súd dodal, že „Komisia je pri stanovení výšky pokút za porušenie práva hospodárskej súťaže povinná zohľadniť nielen závažnosť porušenia a konkrétne okolnosti prípadu, ale aj kontext, v ktorom k porušeniu došlo, a tiež zabezpečiť, aby jej konanie malo odstrašujúci účinok, najmä v prípade druhov porušení, ktoré sú z hľadiska dosiahnutia cieľov Únie zvlášť škodlivé. Závažnosť porušenia je potrebné preskúmať na základe veľkého množstva faktorov, ako sú konkrétne okolnosti prípadu, jeho kontext a odstrašujúci účinok pokút, pričom neexistuje záväzný alebo vyčerpávajúci zoznam kritérií, ktoré je nevyhnutné zohľadniť. Okrem toho Všeobecný súd už uviedol, že Komisia nebola povinná v každom prípade určiť, ktoré jednotlivé predaje boli dotknuté kartelom“³⁸.

³⁷ Rozsudok z 12. júla 2019, Sony a Sony Electronics/Komisnia (T-762/15, EU:T:2019:515, body 263 až 266).

³⁸ Rozsudok z 12. júla 2019, Sony a Sony Electronics/Komisnia (T-762/15, EU:T:2019:515, body 266 až 268).

138. Všeobecný súd dospel k záveru, že „v prejednávanej veci, v ktorej Komisia skúmala hodnotu predaja tovaru, ktorého sa porušenie priamo alebo nepriamo týkalo v zmysle bodu 13 usmernení k metóde stanovenia pokút, bolo logické, že ako základ pre výpočet výšky pokuty použila priamy predaj odvolateľiek spoločnosti Dell“. V tomto ohľade platí, že metóda navrhovaná žalobkyňami spočívajúca v odpočítaní príjmov vyplatených spoločnosti Lite-On, na základe dohôd platných medzi spoločnosťami Sony a Lite-On počas rozhodného obdobia, od príjmov získaných spoločnosťou Sony od spoločnosti Dell, aby sa zabránilo „dvojnásobnému započítaniu“, ohrozuje napriek vysvetleniu odvolateľiek, že v tejto súvislosti nie sú schopné poskytnúť presné čísla, účinnosť zákazu kartelov, keďže by v takom prípade stačilo, aby sa podniky združili s účastníkom kartelu s cieľom znížiť výšku ich pokuty“³⁹.

139. Všeobecný súd sa preto na rozdiel od toho, čo odvolateľky uviedli v odvolaní, neobmedzuje na všeobecné pripomienky k stanoveniu výšky pokút⁴⁰, ale zo skutkového a právneho hľadiska vyvracia tvrdenia, ktoré účastníci konania uviedli už v prvostupňovom konaní v súvislosti s údajným „dvojnásobným započítaním“.

140. Domnievam sa, že z dôvodov, ktoré uvediem nižšie, Všeobecný súd v podstate primerane odôvodnil svoj rozsudok z nasledujúcich hľadísk.

141. Komisia jasne opísala metodiku, ktorú použila na výpočet pokút uložených adresátom a neporušila zásadu proporcionality. Táto inštitúcia v skutočnosti správne uplatnila zásady vyplývajúce z usmernení k metóde stanovenia pokút, pričom pri výkone svojej odbornej voľnej úvahy zohľadnila závažnosť porušenia a osobitné okolnosti prípadu.

142. Komisia neporušila zásadu rovnosti zaobchádzania. Pri ukladaní sankcie odvolateľkám v prejednávaných veciach totiž zohľadnila hodnotu predaja uskutočneného spoločnosťou Dell a od výnosov vybraných spoločnosťou Sony neodpočítala sumu zaplatenú spoločnosti Lite-On. Toto bola jediná správna metóda, ktorá sa mala použiť, keďže na jednej strane neboli v danom ohľade známe presné sumy a na druhej strane by metóda navrhovaná účastníkmi konania ohrozila účinnosť rozhodnutia, a to jednak z hľadiska vzťahov medzi podnikmi zúčastnenými na karteli, ako aj z hľadiska nevyhnutného odstrašujúceho účinku sankcie.

143. V odvolaní účastníci konania v tejto otázke iba opätovne uviedli tvrdenia týkajúce sa dvojnásobného započítania, pričom nepoukázali na nové skutočnosti, ktoré by mohli umožniť odlišné posúdenie Súdny dvorom.

144. Pôvod tvrdenia odvolateľiek, ako správne uviedla Komisia, nespočíva v spôsobe, akým Komisia vypočítala výšku im uloženej pokuty, ktorý je totožný so spôsobom uplatňovaným voči väčšine ostatných adresátov rozhodnutia, ale v spôsobe, akým Komisia vypočítala pokutu uloženú spoločnosti Lite-On.

145. Ako sa uviedlo, Všeobecný súd preskúmal spôsob, akým Komisia odôvodnila určenie výpočtu pokuty a konštatoval, že toto odôvodnenie sa zakladalo na údajoch obsiahnutých v spornom rozhodnutí týkajúcich sa ekonomickej sily odvolateľiek. Všeobecný súd tým vykonal právomoci stanovené v článkoch 261 a 263 ZFEÚ v súlade s požiadavkami neobmedzenej právomoci, keď v tomto kontexte preskúmal každú výhradu odvolateľiek, či už právnej, alebo skutkovej povahy.⁴¹

³⁹ Rozsudok z 12. júla 2019, Sony a Sony Electronics/Komisia (T-762/15, EU:T:2019:515, body 270 a 271).

⁴⁰ Bod 79 odvolania vo veci C-697/19 P.

⁴¹ Pozri rozsudok z 10. júla 2014, Telefónica a Telefónica de España/Komisia (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, bod 214).

146. Z judikatúry Súdneho dvora jednoznačne vyplýva, že hoci článok 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 ponecháva Komisii širokú mieru voľnej úvahy, obmedzuje jej výkon zavedením objektívnych kritérií, ktoré Komisia v zásade musí dodržiavať. Pokuta, ktorá môže byť spoločnosti uložená, tak má na jednej strane vyčísliteľnú a absolútnu hornú hranicu, takže maximálna výška pokuty, ktorú možno danému podniku uložiť, je vopred určiteľná. Na druhej strane výkon tejto diskrečnej právomoci je obmedzený aj pravidlami, ktoré si Komisia sama vytýčila, najmä v usmerneniach k metóde stanovenia pokút.⁴²

147. Povinnosť odôvodnenia, ktorá umožňuje kontrolovať výkon voľnej úvahy, je zásadnou požiadavkou, ktorá je splnená, ak Komisia vo svojom rozhodnutí uvedie skutočnosti, ktoré jej umožnili posúdiť závažnosť a dĺžku trvania porušenia. Nevyžaduje však, aby Komisia „vo svojom rozhodnutí uviedla sumy týkajúce sa spôsobu výpočtu pokút“⁴³. Komisia sa totiž v žiadnom prípade „nemôže výhradným a mechanickým využitím aritmetických vzorcov zbaviť svojej diskrečnej právomoci“⁴⁴ a „musí v každom jednotlivom prípade a vzhľadom na jeho kontext, ako aj ciele, ktoré sleduje systém sankcií zavedený uvedeným nariadením, posúdiť sledovaný dosah na dotknutý podnik, najmä tým, že zohľadní obrat, ktorý odráža jeho skutočnú hospodársku situáciu počas doby, keď dochádzalo k porušeniu“⁴⁵.

148. Podľa bodu 13 usmernení k metóde stanovenia pokút, „Pri stanovení základnej výšky uloženej pokuty bude Komisia vychádzať z hodnoty predaja tovaru alebo služieb podniku, s ktorými porušenie *priamo alebo nepriamo* súvisí v príslušnej geografickej oblasti v rámci EHP. Komisia *obvykle* použije na výpočet hodnotu predaja podniku počas posledného celého roku, v ktorom sa podnik podieľal na porušení“.

149. Ako uviedol Súdny dvor, cieľom bodu 13 usmernení k metóde stanovenia pokút je prevziať ako východiskový základ pre výpočet pokuty uloženej podniku sumu, ktorá odráža hospodársky význam porušenia a relatívny podiel dotknutého podniku na samotnom porušení. Hoci pojem hodnota predaja uvedený v bode 13 týchto usmernení nemožno nepochybne rozšíriť tak, aby zahŕňal predaj realizovaný predmetným podnikom, ktorý nepatrí do pôsobnosti vytýkaného kartelu, cieľ sledovaný týmto ustanovením by bol narušený, ak by sa uvedený pojem mal vnímať len ako týkajúci sa obratu dosiahnutého iba pri predaji, v prípade ktorého sa preukázalo, že bol naozaj ovplyvnený týmto kartelom“⁴⁶.

150. Z tohto hľadiska Súdny dvor rozhodol, že nezohľadnenie predaja uskutočneného medzi subjektmi patriacimi do rovnakého podniku by nutne znamenalo neoprávnené zvýhodnenie vertikálne integrovaných podnikov, čo by im umožnilo uniknúť sankcii primeranej ich významu na trhu s výrobkami, ktorých sa porušenie týka. Z uvedeného vyplýva, že na účely stanovenia obratu z predaja výrobkov, ktorých sa porušenie týka, sa vertikálne integrované podniky nachádzajú v situácii porovnateľnej so situáciou výrobcov, ktorí nie sú vertikálne integrovaní. S týmito dvoma druhmi podnikov preto treba zaobchádzať rovnako. Vylúčiť interný predaj z relevantného obratu by znamenalo zvýhodniť vertikálne integrované podniky znížením ich

⁴² Pozri rozsudky z 12. novembra 2014, Guardian Industries a Guardian Europe/Komisia (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 55 a citovaná judikatúra), a z 18. júla 2013, Schindler Holding a i./Komisia (C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 58).

⁴³ Rozsudok z 19. decembra 2013, Siemens/Komisia (C-239/11 P, C-489/11 P a C-498/11 P, neuvverejnený, EU:C:2013:866, bod 394 a citovaná judikatúra).

⁴⁴ Rozsudok z 19. decembra 2013, Siemens/Komisia (C-239/11 P, C-489/11 P a C-498/11 P, neuvverejnený, EU:C:2013:866, bod 395 a citovaná judikatúra).

⁴⁵ Pozri aktuálny rozsudok z 25. marca 2021, Lundbeck/Komisia (C-591/16 P, EU:C:2021:243, bod 185 a tam citovaná judikatúra).

⁴⁶ Pozri aktuálny rozsudok z 25. marca 2021, Lundbeck/Komisia (C-591/16 P, EU:C:2021:243, bod 187 a tam citovaná judikatúra).

relatívneho podielu na porušení, a to na úkor vertikálne neintegrovaných podnikov a na základe kritéria nesúvisiaceho s cieľom sledovaným pri určovaní tohto obratu, ktorým je odrážať hospodársky význam porušenia a relatívny podiel každého zo zúčastnených podnikov.⁴⁷

151. Pri uplatnení tejto úvahy Súdneho dvora na všetok predaj v rámci kartelu by široká definícia „hodnoty predaja“ mohla umožniť Komisii, aby ju použila aj v prípadoch, ako je ten, ktorý je predmetom týchto návrhov, a teda použiť ako referenčnú hodnotu predaja všetky predaje, na ktoré sa porušenie priamo alebo nepriamo vzťahuje. V opačnom prípade by sa niektorí účastníci kartelu mohli špekulatívne vyhnúť pokute pripojením sa k inému účastníkovi.

152. V tomto ohľade v bode 271 napadnutého rozsudku Všeobecný súd podľa môjho názoru správne konštatoval, že použitie metódy navrhutej odvolateľkami by ohrozilo účinnosť zákazu kartelov, keďže v takom prípade by stačilo, aby sa podniky s úmyslom znížiť výšku svojej pokuty združili s účastníkom kartelu.

153. Tento výklad podporuje cieľ sledovaný pravidlami hospodárskej súťaže Únie. Výklad navrhovaný odvolateľkami by totiž znamenal, že na účely stanovenia základnej výšky pokút, ktoré treba uložiť v prípadoch týkajúcich sa kartelov, by bola Komisia povinná v každom prípade určiť, ktoré jednotlivé predaje sú predmetom kartelu. Ako Všeobecný súd správne zdôrazňuje v bode 268 napadnutého rozsudku, súdy Únie takúto povinnosť nikdy neuložili.

154. Pokuta uložená odvolateľkám sa v súlade so zásadou rovnosti zaobchádzania vypočítala tak isto ako v prípade všetkých ostatných účastníkov dohody, ktorí zaznamenali priamy predaj spoločnostiam Dell a/alebo HP. Využívanie predaja dotknutého výrobku zákazníkom je obvyklou metódou na hodnotenie hospodárskeho významu správania adresáta, pričom táto metóda bola vždy uznávaná ako zodpovedajúca zásadám európskeho práva.

155. Ako Všeobecný súd pripomenul v bode 272 rozsudku v súvislosti s kontaktmi týkajúcimi sa spoločnosťou Dell, správanie odvolateliek sa podstatne nelíšilo od správania ostatných adresátov rozhodnutia. Ich relatívny účastnícky podiel sa z uvedeného dôvodu náležite uznáva s prihliadnutím na ich predaj optických diskových mechaník spoločnosti Dell. Všeobecný súd preto správne dospel k záveru, že je logické, že Komisia vychádzala pri pokute uloženej odvolateľkám z hodnoty ich predaja spoločnosti Dell v rámci EHP (bod 270 napadnutého rozsudku). Takýto prístup zaručuje rovnosť zaobchádzania s ostatnými účastníkmi.

156. Skutočnosť, že odvolateľky spolupracovali so spoločnosťou Lite-On na výrobe, vývoji a predaji optických diskových mechaník v mene spoločnosti Dell, neznižuje relatívny podiel odvolateliek na porušení. Napriek dohode o partnerstve sú odvolateľky zodpovedné za svoje vlastné konanie a v zmysle rozhodnutia sú zodpovedné za svoje vlastné porušenie, bez ohľadu na porušenie spoločnosťou Lite-On. Zníženie pokuty uloženej odvolateľkám iba z dôvodu, že spoločnosť Lite-On vrátili časť príjmov z predaja optických diskových mechaník spoločnosti Dell, by viedlo k svojvoľnej diskriminácii iných adresátov rozhodnutia, čo by bolo v rozpore so zásadou rovnosti zaobchádzania (a nie v súlade s ňou, ako tvrdia odvolateľky).

157. Pokiaľ ide o tvrdenie odvolateliek, že Komisia v niektorých predchádzajúcich rozhodnutiach použila metódy výpočtu zamerané na vylúčenie rizika dvojnásobného započítania predajov účastníkmi predmetného kartelu, stačí pripomenúť ustálenú judikatúru, podľa ktorej

⁴⁷ Pozri rozsudok z 1. februára 2018, Kühne + Nagel International a i./Komisia (C-261/16 P, neuvverejnený, EU:C:2018:56, bod 83 a citovaná judikatúra).

rozhodovacia prax Komisie nie je právnym rámcom pokút v oblasti hospodárskej súťaže, keďže Komisia má v oblasti stanovovania výšky pokút široký priestor pre voľnú úvahu, pričom jej posúdenie nie je obmedzené predchádzajúcimi posúdeniami.⁴⁸

158. Všeobecný súd z toho v bode 275 napadnutého rozsudku správne vyvodil záver, podľa ktorého jednoduchá skutočnosť, že odvolateľky sa dovolávali predchádzajúceho rozhodnutia, je sama osebe bezvýznamná, a to vzhľadom na to, že Komisia nebola povinná posúdiť daný prípad rovnakým spôsobom.

159. Aj z predchádzajúcich rozhodnutí citovaných odvolateľkami je zrejмый prístup Komisie vychádzajúci z celkového hodnotenia a z hmotnej spravodlivosti rozhodnutia.

160. Zásada rovnosti zaobchádzania pri ukladaní sankcie je totiž „relevantná najmä medzi podnikmi zapojenými do rovnakého kartelu. Porovnanie s inými prípadmi je prípustné iba vo výnimočných prípadoch“⁴⁹.

161. Na druhej strane zdôrazňujem, že ustanovenia obsiahnuté v usmerneniach k metóde stanovenia pokút, najmä pokiaľ ide o stanovenie hodnoty predaja, poskytujú parameter, ktorý je však potrebné v konkrétnom prípade správne nastaviť a prispôsobiť špecifickým okolnostiam.

162. V prípade, ktorý je predmetom prejednávanych vecí, sa Komisia zaoberala kartelom potvrdeným medzi stranami s veľmi vysokou trhovou silou, a to najmä pokiaľ ide o odvolateľky Sony a Sony Optiarc s enormným relevantným obratom.

163. Okrem toho vo vzťahu k jednej z dvoch strán uzatvárajúcich dohodu o podiele na zisku, t. j. spoločnosti Lite-On, sa na základe programu zhovievavosti upustilo od uloženia akýchkoľvek sankcií. Ide teda o veľmi osobitý prípad, a preto je z hľadiska logiky nevyhnutného odstrašujúceho účinku sankcie potrebné vyhodnotiť všetky konkrétne skutočnosti.

164. Ako sa uvádza v spise, Lite-On na základe predchádzajúcej dohody so Sony nikdy nepredala výrobky priamo spoločnosti Dell. Priamy predaj spoločnosti Dell uskutočňovala v plnom rozsahu Sony, a preto ho Komisia v celku považovala za súvisiaci s porušením.

165. Pri stanovení sankcie nemožno postavenie spoločnosti Lite-On ani len preskúmať, pretože Komisia uznala jej žiadosť o zhovievavosť a následnú spoluprácu za účinnú a úprimnú, pričom ju úplne vylúčila z ukladania pokút.

166. Sony bola v každom prípade všeobecne zodpovedná za predaj v rámci dohody o spolupráci, kým Lite-On zodpovedala za kvalitu a technické záležitosti, pričom od ostatných vymáhala časť príjmov z predaja ODM. Keďže takýto pôvod mali takmer všetky výnosy spoločnosti Lite-On z predaja ODM spoločnosti Dell, Lite-On uskutočnila len veľmi málo priamych predajov spoločnosti Dell. Ak by Komisia vychádzala pri pokute uloženej spoločnosti Lite-On iba

⁴⁸ Pozri rozsudok z 19. marca 2009, Archer Daniels Midland/Komisia (C-510/06 P, EU:C:2009:166, bod 82).

⁴⁹ V rámci právnej vedy pozri GALOKHO, S.: *Les atteintes au principe d'égalité dans le cadre du calcul des amendes en droit européen des ententes*, *Revue internationale de droit économique*, pag. 186; BERNARDEAU, L., CHRISTIENNE, J. P.: *Les amendes en droit de la concurrence. Pratique décisionnelle et contrôle juridictionnel du droit de l'Union*, coll. Europes), Bruxelles, Larcier, 2013, s. 1267. V judikatúre, pokiaľ ide o tvrdenie, že rozhodnutia v iných veciach v zásade iba naznačujú existenciu diskriminácie; porovnania s inými rozhodnutiami Komisie môžu byť relevantné z hľadiska zásady rovnosti, pokiaľ sa nepreukáže, že konkrétne údaje v predmetných veciach sú úzko porovnateľné, pozri rozsudok z 19. decembra 2012, Heineken Nederland a Heineken/Komisia (C-452/11 P, neuverejnený, EU:C:2012:829, bod 108).

z priameho predaja subjektom spoločnosti Dell v rámci EHP, ako to urobila v prípade takmer všetkých ostatných adresátov rozhodnutia (vrátane odvolateliek), pre Lite-On by to viedlo k zanedbateľnej pokute.

167. Vzhľadom na priame zapojenie spoločnosti Lite-On do kartelu s ostatnými dodávateľmi ODM a vzhľadom na to, že sa plne zúčastňovala na karteli napriek skutočnosti, že bola nakoniec oslobodená od pokút, tento výsledok by primerane neodrážal závažnosť zapojenia spoločnosti Lite-On do porušenia a nemal by požadovaný odstrašujúci účinok. Komisia preto zahrnula do stanovenia približnej ročnej hodnoty predaja spoločnosti Lite-On predaj spoločnosti Sony v súvislosti s prenosnými a stolovými počítačmi Dell, uskutočnený počas obdobia porušenia stanoveného pre Lite-On (odôvodnenie 529 rozhodnutia).

168. Na jednej strane teda nemožno použiť prípadný spôsob výpočtu sankcie uloženej spoločnosti Lite-On ako parameter, pretože takáto sankcia sa v skutočnosti neuložila, na druhej strane prípadné zvýšenie celkovej sumy, z ktorej sa má vypočítať sankcia, považovala Komisia pri výkone svojej odbornej diskrečnej právomoci za nevyhnutné s cieľom zachovať potrebný odstrašujúci účinok sankcií pre subjekty so zvlášť vysokým relevantným obratom. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že zásada rovnosti zaobchádzania vyžaduje, aby sa s porovnateľnými situáciami nezaobchádzalo rozdielne a s rôznymi situáciami rovnako, pokiaľ to nie je objektívne potrebné.⁵⁰

169. Z dôvodu osobitného charakteru okolností preto nie som úplne presvedčený o pravdivosti tvrdenia odvolateliek, podľa ktorého skutočne došlo k (neoprávnenému) dvojnásobnému započítaniu.

170. Pravdepodobné je naopak tvrdenie Komisie, tak, ako ho potvrdil Všeobecný súd, a to najmä s ohľadom na zásady, ktorými sa riadi spôsob výpočtu sankcie Komisiou.

171. Ako sa už uviedlo, usmernenia k metóde stanovenia pokút neobsahujú ustanovenie týkajúce sa konkrétnej situácie, ktorá je predmetom prejednávanych vecí, a preto je potrebné uplatniť zásady vyjadrené v týchto usmerneniach, v zmysle ich výkladu podľa judikatúry Súdneho dvora.

172. Zásady, ktoré treba vyvážiť, sú na jednej strane proporcionalita a rovnosť zaobchádzania a na druhej strane účinnosť a odstrašujúci účinok sankcie.

173. Pri stanovení primeranej výšky pokút, ktoré sa majú uložiť, musí Komisia s prihliadnutím na konkrétne okolnosti skúmaného prípadu zabezpečiť, aby jej konanie malo potrebný odstrašujúci účinok. Aby dosiahla tento cieľ, Komisia odkazuje na hodnotu predaja tovaru alebo služieb súvisiacich s porušením ako na základ pre výpočet výšky pokuty, ako aj na dĺžku trvania a závažnosť porušenia. V každom prípade, kým odkaz na tieto faktory je dobrým ukazovateľom hospodárskeho významu porušenia ako celku a relatívneho podielu každého podniku, nemožno ho chápať ako základ metódy automatického a aritmetického výpočtu.

174. Usmernenia k metóde stanovenia pokút slúžia na to, aby účastníkom konania a súdu poskytli objektívne kritériá na posúdenie správnosti rozhodnutí Komisie, samotné však obsahujú obmedzenia a vylúčenia posilňujúce voľnú úvahu Komisie. Konkrétne stačí pripomenúť bod 37 usmernení, podľa ktorého „i keď tieto usmernenia vysvetľujú všeobecnú metodiku stanovovania

⁵⁰ Pozri rozsudok zo 14. septembra 2010, Akzo Nobel Chemicals a Akros Chemicals/Komisia (C-550/07 P, EU:C:2010:512, body 54 a 55 a tam citovaná judikatúra).

výšky pokút, konkrétne okolnosti danej veci alebo nevyhnutnosť dosiahnuť odstrašujúci účinok v konkrétnej veci môžu byť dôvodom na to, aby sa Komisia odchyľila od tejto metodiky alebo od limitov stanovených v bode 21“.

175. Z týchto dôvodov podľa môjho názoru nemožno v napadnutých rozsudkoch konštatovať zjavné nesprávne právne posúdenie týkajúce sa spôsobu výpočtu sankcií, a to ani z hľadiska povinnosti odôvodnenia, ani z hľadiska zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania.

176. Všeobecný súd primerane odôvodnil každý namietaný bod a preukázal, že Komisia využila voľnú úvahu, ktorá jej bola zverená, v súlade so zásadami proporcionality a rovnosti zaobchádzania.

177. Treba pripomenúť, že pri rozhodovaní o právnych otázkach v rámci odvolania neprináleží Súdnu dvoru nahrádzať z dôvodov spravodlivosti svojím posúdením posúdenie Všeobecného súdu, ktorý v rámci svojej neobmedzenej právomoci rozhoduje o výške pokút uložených podnikom za to, že porušili právo Únie. Len v prípade, že by sa Súdny dvor domnieval, že úroveň sankcie je nielen neprimeraná, ale aj nadmerne vysoká, či dokonca disproporčná, treba konštatovať, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia z dôvodu neprimeranej výšky pokuty.⁵¹

178. V tejto súvislosti pripomínam, že výkon neobmedzenej súdnej právomoci stanovenej v článku 261 ZFEÚ a v článku 31 nariadenia č. 1/2003 neznamená preskúvanie *ex offio* a že konanie pred súdmi Únie je kontradiktórne. S výnimkou dôvodov verejného poriadku, ktoré je súd povinný preskúmať *ex offio*, prináleží žalobcovi, aby uviedol žalobné dôvody proti spornému rozhodnutiu a predložil dôkazy na podporu týchto dôvodov.⁵²

179. Vzhľadom na to, že odôvodnenie spôsobu výpočtu sankcie uvádzané Komisiou a potvrdené Všeobecným súdom vychádza z právnych argumentov opierajúcich sa o zásady týkajúce sa stanovenia sankcie, ktoré sa zdajú byť v súlade s vyššie uvedenou judikatúrou Súdneho dvora, zatiaľ čo argumentácia odvolateľiek, ktoré zopakovali námietky uvedené už v prvostupňovom konaní, neponúka nijaký nový prvok posúdenia, navrhujem, aby Súdny dvor nevyhovел odvolaciemu dôvodu týkajúcemu sa dosiaľ analyzovanej právnej otázky.

V. Návrh

180. Na základe všetkých predchádzajúcich úvah navrhujem, aby Súdny dvor vo vyššie uvedených medziach vyhovel tretiemu odvolaciemu dôvodu vo veciach C-697/19 P a C-698/19 P a prvému odvolaciemu dôvodu vo veciach C-699/19 P a C-700/19, a aby zamietol ako nedôvodný štvrtý odvolací dôvod vo veciach C-697/19 P a C-698/19 P.

⁵¹ Pozri aktuálny rozsudok z 25. marca 2021, Lundbeck/Komisia (C-591/16 P, EU:C:2021:243, body 197 a 198 a tam citovaná judikatúra).

⁵² Pozri rozsudok z 22. októbra 2015, AC-Treuhand/Komisia (C-194/14 P, EU:C:2015:717, bod 75).